Nr. 30.
Warszawa
17/29 lipca 1868 r.

Wychodzi w każdą środę.
Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Cisza pozorna w polityce i dyplomacji, samém już długiem trwaniem, wywiera na giełdy wpływ uspakajający; ale nie jest w stanie ożywić interesa, wzbudzić prawdziwe, szczere zaufanie. Ogólne wreszcie panuje przekonanie, że pod osłoną téj ciszy nurtują kwestje pierwszorzędnéj ważności, że jednak wszystkie one stanowią pojedyńcze elementa ogólnéj, olbrzymiéj kwestji rozbrojenia bezpośredniego, albo użycia broni dla uzyskania możności rozbrojenia w następstwie. Otóż obecnie wielką mają wiarę pogłoski o zjeździe panujących i dyplomatów, to w Kissingen, to w Plombières; w Paryżu utrzymują że wkrótce, a mianowicie po powrocie z wód, cesarz Napoleon wystąpi z podwójnym manifestem: jednym w formie listu do ministra spraw zagranicznych, drugim w kształcie odezwy do narodu. Pierwszy ma wyjaśnić stanowisko Francji względem Niemiec i warunki na jakich przyjąć można stan rzeczy wytworzony wojną 1866 r.; a drugi?.. chyba ma głosić wojnę,—bo inaczéj trudnoby mu jakikolwiek cel oznaczyć. Tymczasem publiczność finansowa francuska, a głównie paryska, w chwili obecnéj, zwróciła całą uwagę na bliską już pożyczkę,—robi kombinacje, oblicza kurs możliwy nowéj renty; a gotując się do nowéj operacji, śpiesznie likwiduje dawne i rezerwuje się, — co znowu działa uśmierzająco na spekulację i wyradza stan letargiczny. Dla tego to ruchu mało, kursa jednostajne, a nawet dawna renta spadła do 70 i niżéj. Wprawdzie jest to tylko powrót do kursu średniego, który od lat kilkunastu za normalny w czasach pomyślnych uważać można; a powrót ten przed pożyczką ma tę dobrą stronę, że nowa renta stanie od razu mocniéj, chociaż mniéj świetnie. Związek jakoby projektowany między Francją, Belgją, Holandją i Szwajcarją, przez niektóre dzienniki zaprzeczany, Gazeta Krzyżowa bierze na serjo i twierdzi, że nateraz mało chodzi o kombinacje celne, ale głównie o traktat zaczepno-odporny.

Uroczystość strzelecka w Wiedniu ma cechę ogólnoniemiecką,—co nie bardzo się zgadza z charakterem nowéj Austrji i świeżo uchwaloną nazwą monarchji *austriacko-węgierskiéj.*

Powstanie bulgarskie, podtrzymywane, jak mówią, przez serbską partję ruchu, zaczyna występować czynnie: starcie z wojskiem tureckiém pod Ruszczukiem, jakkolwiek nieznaczące, może się stać iskrą oddawna zapowiadaną.

Żniwa nasze, piękne choć nie bardzo obfite, nadzieją wywozu zboża zaczynają korzystnie oddziaływać na kursa papierów naszych zagranicą, tak iż można się spodziewać polepszenia w téj mierze. W kursach wexlowych już się ono spostrzegać daje.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 20—25 lipca 1868 r.

	Stopa %	RÓWNIA (*pari*)	Poniedz. 20 lipca	Wtorek 21	Środa 22	Czwar. 23	Piątek 24	Sobota 25	Stosunek do równi na 100
			CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU — Ruble						
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie.									
Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500).	4	100	.	.	.	77,33	78,50	78,67	$78\frac{2}{3}$
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup..	4	75	.	.	.	.	102,50	.	$136\frac{2}{3}$
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup	5	45	.	.	.	.	51,25	.	$113\frac{5}{6}$
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	.	.	.	.	27	.	90
„ „ „ *B* (z. 200)	5	30	.	.	.	.	32,75	.	$109\frac{1}{6}$
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	.	.	.	.	*58	.	58
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	67,67	67,70	67,70	68	68,15	68,10	$68\frac{1}{10}$
kupon..............	.	.	.	.	.	.	.	$0,61\frac{1}{9}$	.
Ruskie.									
5-ta pożyczka (500)............	5	100	.	.	.	.	80,50	.	$80\frac{1}{2}$
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	130,75	131	130,75	131,25	131	131	131
„ „ z 1866 r......	5	.	131,50	131,75	131,75	132	131,75	.	$131\frac{3}{4}$
Metaliki (300) lutowe	4	100	100,17	100,17	100,17	100,17	100,17	100,17	$100\frac{1}{6}$
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100,25	100,25	100,25	100,25	100,25	100,25	$100\frac{1}{4}$
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)..	5	100	83,75	.	.	.	.	.	$83\frac{3}{4}$
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie.									
Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000).	4	100	83,20	83,33	83,17	83,33	83,33	83,33	$83\frac{1}{3}$
„ „ „ ser. 2	4	100	77,17	77,33	77,33	77,33	77,33	77,17	$77\frac{1}{6}$
kupon..............	.	.	.	.	.	.	.	$0,36\frac{2}{3}$	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	.	.	.	*67,50	.	$*112\frac{1}{2}$
„ „ W-B. (100. 150) ...	4	100	60,33	60,50	60,50	60,25	60	.	60
„ „ Teresp. (100).....	5	100	88,50	88,50	88,50	88,50	89,75	88,75	$88\frac{3}{4}$
Obligacje „ „	5	100	88,50	88,50	88,50	88,50	88,50	88,50	$88\frac{1}{2}$
Akcje „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Rus.									
Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	.	.	.	124,50	.	$99\frac{3}{5}$
Obligacje „ „	$4\frac{1}{2}$	100	.	.	.	.	.	.	.
2. Wexle.									
Berlin........(Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	108,90	$108,82\frac{1}{2}$	108,75	108,75	108,75	108,30	$116\frac{3}{5}$
Gdańsk....... (100) „	.	92,857	.	.	.	108,60	$108,67\frac{1}{2}$	.	.
Hamburg.....(M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	165	.	$117\frac{1}{7}$
Londyn....... (Ł. 1) 3 „	.	6,304	7,44	7,44	7,43	7,44	7,44	7,43	$117\frac{9}{10}$
Paryż ....(Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	88,80	88,65	88,65	88,65	88,35	$117\frac{1}{2}$
Wiedeń....... (Gul. 150) „	.	92,857	99,17	97,20	97,20	97,50	97,35	96,90	$104\frac{1}{2}$
Petersburg....(Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	.	.	.	.	$99\frac{1}{6}$
3. Monety.									
Półimperjał..................	.	5,15	.	.	.	.	6,05	.	$117\frac{1}{2}$
Napoleondor..................	.	5	.	.	.	.	5,95	.	119
Dukat holenderski............	.	3	.	.	.	.	.	.	.
Rubel srebrny................	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski.................	.	0,92.857	.	.	.	1,10	.	.	$118\frac{4}{9}$
Gulden austrjacki (papierowy)	.	0,62.906	.	.	.	0,67	.	.	$106\frac{1}{2}$

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.
bankowa:	6%	2	$2\frac{1}{2}$	4	4	$2\frac{1}{2}$	3
giełdowa:	—	$1 (1\frac{1}{2})$	$1\frac{3}{4} (2\frac{1}{4})$	4	$2\frac{3}{4}$	$1\frac{3}{4}$ (2)	3

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

		w d. 18 lipca	w ciągu tygodnia przyb. (+) ub. (—)	w d. 25 lipca
		r u	b l	i
1. Skup: Portfel wexli kraj.	w Warsz.	1.916.953, 89½	+ 172.697, 12½ — 139.056, 42	1.950.594, 60
	w Łodzi. .	314.030, 81½	.	314.030, 81½
	w Włocł.	245.719, 75	+ 18.874, 98½ — 10.393, 69	254.201, 04½
	„ zagranicznych	4.105, 40	+ 2.353, 57½ — 4.937, 64	1.521, 33½
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...		658.605, .	+ 25.751, . — 18.064, .	666.292, .
3. „ na zast. towarów	a) wełny .	355.329, 79	+ 18.376, 22 — 3.406, 22	370.299, 79
	b) in. tow.	304.504, 23½	+ 1.283, 21 — 11.574, 21	294.213, 23½
4. „ „ kosztowności.....		786.667, 62½	+ 10.417, 87 — 3.893, 41	793.192, 08½
5. Otwarte kredyta		4.779.669, 56	+ 572.370, 86½ — 769.333, 74	4.582.706, 68½
6. Kasa:	Monety srebrne	2.621.795, 58½	— 3.321, 72	2.618.473, 86½
	„ złote	43.836, 57½	+ 4, 70	43.841, 27½
	Bilety Banku Polskiego	865.770, .	+ 19.900, .	885.670, .
	„ Kred. Cesarstwa......	1.274.029, .	+ 239.334, .	1.513.363, .
	Łącznie (6)	4.805.431, 16	+ 255.916, 98	5.061.348, 14

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 16/17 lipca 1868 r.

STAN CZYNNY

	B. francuski.	B. angielski
	franków	
Fundusz metaliczny	1.203 916566	554.663375
Portfel	415.327127	} 422.610650
Zaliczenia na złoto i rozm.	64.546955	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	79.313800	365.359850
Dług skarbu i inne wart..	161.843455	375.000000
	1.924.947903	1.717.633875

STAN BIERNY

	B. francuski.	B. angielski.
	franków	
Bilety w obiegu	1.271.488325	621.909000
Przekazy z term. kilkod.	37.898770	13.916575
Rachunki bieżące prywatne	366.973445	552.000000
Rachunki bieżące skarbowe	14.218569	83.994400
Kapitał zakładowy	182.500000	} 363.825000
Zysk do kapit. doliczony	7.044776	
Inne bierniki	44.824018	81.988900
	1.924.947903	1.717.633875

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Postęp w przemyśle żelaznym.** (*Streszczenie artykułu M. Chevalier. Journal des Économistes. Czerwiec 1868*).

W dzisiejszym stanie przemysłu, żelazo jest główny, a w wielu wypadkach jedynym materjałem. Żelazo tak obszerne znalazło zastosowanie, że wszystko to, co się przyczynia do obniżenia ceny, lub podniesienia przymiotów tego materjału, możemy śmiało nazwać nieocenionym dla społeczeństwa nabytkiem. Z tego wypływa, że wszelkie działania administracyjne lub prawodawcze, powodujące podrożenie żelaza, są anti-ekonomiczne, nawet anti-socjalne.

W początkach czasów historycznych żelazo było nadzwyczaj drogie; w miarę udoskonaleń w przemyśle hutniczym cena jego niepostrzeżenie spadała. Dopiero w początkach XIXgo wieku nastąpiło tak znaczne obniżenie ceny żelaza, że stało się ono przedmiotem powszechnego użytku i zaczęło wywierać niezmierny wpływ na rozwój przemysłu. Obniżenie to zawdzięczamy głównie wprowadzeniu do wyrobu żelaza węgla kamienne-

go, zamiast używanego dawniéj węgla drzewnego. Od kilku lat, dzięki postępowi nauki, cena *surowcu* (w Anglji spadła do 50 franków za tonn (1000 kilogramów), a *żelazo kute* zaledwie trzy razy jest droższe. Lecz to ostatnie z powodu niewielkiéj trwałości, szczególniéj jako materjał do dróg żelaznych, pozostawia wiele do życzenia. Trzecim, najcenniejszym gatunkiem żelaza jest *stal*, która wszakże przed niedawnym jeszcze czasem tak była droga, że użycie jéj w obszerniejszym zakresie było niemożliwe. Stal lana, najwięcéj poszukiwana przez nożowników, sprzedawała się w Sheffield po 1000 do 2000 fr. za tonn, odpowiednio do gatunku. A chociaż inne rodzaje stali były znacznie tańsze, zawsze jednak zbyt drogie w porównaniu z żelazem. Dopiero od lat kilkunastu bierze początek tanie wyrabianie stali przez tak zwane *pudlowanie* (¹), a prawdziwy postęp zaczyna się od r. 1860, w którym angielski inżenier Bessemer, wynalazł nowy tani sposób wyrabiania stali, noszącéj dotąd jego nazwisko. Te wynalazki doprowadziły do tego, że dziś można nabyć we Francji tonn stali pudlowanéj za 310—330 fr. wówczas gdy żelazo kute kosztuje od 190 do 200 fr. Do tych dwóch sposobów należy dodać jeszcze trzeci, mało dotąd znany, p. Martin, wielkie rokujący nadzieje.

Porównanie ceny stali z lepszemi gatunkami żelaza wypada na korzyść pierwszéj. Według sprawozdań z Westfalji, za żelazo w dobrym gatunku płacono pod koniec 1867 r. do 270 fr. za tonn, wówczas kiedy tonn stali pudlowanéj nie kosztował więcéj jak 247 fr. Naturalném następstwem tak znacznego obniżenia ceny stali będzie, że za lat kilka stal w wielu wypadkach zastąpi żelazo. Korzyść dla przemysłu stąd wielka, gdyż stal zapewnia równą i większą trwałość przy mniejszéj daleko wadze. Dziś już wyrabiają się kotły parowe ze stali, bezporówniania lżejsze a trwalsze jak żelazne. Szczególniéj przy budowie mostów i dróg żelaznych, stal doskonale da się zastosować. Niewielu zapewne zastanawiało się nad tém jak prędko zużywają się szyny żelazne. Wedle doświadczeń robionych na 200 kilometrach drogi żelaznéj z Paryża do Tonnerre, (linja z Paryża przez Lyon do morza Śródziemnego wiodąca) szyny żelazne po przejściu 85.000 pociągów już są zużyte. Jenerał Morin, oceniając doświadczenia w Anglji nad szynami stalowemi robione, przyszedł do rezultatu, że szyny stalowe są 24 razy trwalsze od żelaznych.

Angielskie kompanje dróg żelaznych zdecydowały się już stanowczo na zamianę szyn żelaznych, w miarę zużycia, na stalowe. We Francji zwrot stanowczy jeszcze nie nastąpił, dopiero kompanja parysko-lyońska postanowiła położyć szyny stalowe na przestrzeni 860 kilometrów z Paryża do Marsylji

Tak korzystna zmiana w wyrabianiu żelaza użytkowego wielką przyniesie korzyść hutom, które będą mogły zaopatrzyć się w rudy przydatne do wyrabiania stali. Doświadczenie nauczyło, że rudy zawierające w sobie manganez są do tego najodpowiedniejsze. Kraje posiadające takie rudy wielką mają przed sobą przyszłość, będą bowiem zaopatrywać inne, nie mogące się bez nich obejść. Pierwsze pod tym względem miejsce trzyma Szwecja; Hiszpanja i południowa Francja w okolicach gór Pirenejskich posiadają także bogate rudy zdolne do wydawania stali. Sardynja może także dostarczać odpowiedniéj dobroci rudy. Najbogatszą i najlepszą rudę dostarcza po za granicami Europy położona kopalnia Mokta-el-Hadid, niedaleko Bône w Afryce.

Ponieważ bardzo mały stosunek takiéj rudy wystarcza do nadania żelazu przymiotów stali, zatém jedna kopalnia może zaspokoić potrzeby wielu hut i koszta transportu się opłacą. 7 do 8% żelaza wydobytego z rudy bogatéj w manganez (tak zwanego przez Niemców *Spiegeleisen*) przymieszanego do zwykłego surowca zamienia go na stal.

Nadzwyczajne środki mechaniczne, używane w ostatnich czasach do wyrobów żelaznych, kolosalne rozmiary i dokładność tych wyrobów, najdobitniéj malują postęp na tém polu. Doskonałość machin i narzędzi do tego doprowadzona stopnia, że w jednéj fabryce, obok blach 46 centimetrów grubych, używanych do blindażów, walcują blachy tak cienkie, że 4.000 arkuszy, położonych jeden na drugim, dają dopiero 2½ centimetry grubości.

Przez podwyższenie i skupienie działania cieplika osiągnięto również wielkie rezultaty, jak przez użycie siły mechaniczéj. Krupp znakomity fabrykant wyrobów stalowych w Essen, przysłał na wystawę paryską w r. 1851 2000 kilogr. stali w jednéj masie, co wielki wzbudziło podziw; wystawioną w r. 1855 masę 5000 kilogramów, podziwiano jeszcze więcéj; gdy w roku 1862 okazał 20.000 kilogramów, zdawało się że doszedł do maximum; tymczasem w r. 1867 przedstawił na Polu marsowém 40.000 kilogr. w jednéj sztuce.

Skreśliwszy pobieżnie udoskonalenia w wyrobie żelaza użytkowego, wypada jeszcze zaznaczyć niezmierny rozwój tego przemysłu. Widocznym on jest we wszystkich krajach cywilizowanego świata,—między któremi pierwsze miejsce należy się Anglji. Wyrób surowego żelaza. z którego powstają wszystkie inne gatunki doszedł w zjednoczoném królestwie Wielkiéj Brytanji i Irlandji w ciągu roku 1866 do 4.600.000 tonn,— wówczas gdy reszta krajów należących do zachodniéj cywilizacji, łącznie z Ameryką, zaledwie dwa razy tyle wyrabia.

Ilość wyprowadzonego w r 1866 z Anglji żelaza wszelkiego gatunku wyniosła 1.687.000 tonn.

W r. 1740 Anglja wyrobiła tylko 17.500 tonn żelaza surowego, a w r. 1806—250.000 tonn.

Według skrupulatnie zebranych przez inżeniera Héron de Villefosse wiadomości, wyrób surowego żelaza w całéj Europie i Ameryce wynosił w początku XIX-go stulecia zaledwie 1.100.000 tonn rocznie,— a dziś około 14 miljonów.

Porównywając wyrób żelaza rozmaitych krajów, przychodzimy do przekonania, że Stany Zjednoczone północnéj Ameryki, w stosunku do stopnia ich cywilizacji i bogactwa, najmniéj wyrabiają żelaza. Pochodzi to zapewne stąd, że posiadają w wielkiéj obfitości dobre i tanie drzewo, wiele zatém konstrukcij do których u nas używa się żelazo, Amerykanie uskuteczniają z drzewa, w czém rzeczywiście celują.

(1) Wyrabianie stali w piecach zwanych pudlingarniami od słowa angielskiego *puddle* zgęszczać.

W drukarni Gazety Polskiéj.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.